

INFORMACIJE ZA KLIJENTE

Sadržaj

I. Uvod	I-3
II. Informacije o Ovlašćenoj banci i uslugama koje pruža	II-3
1. Opšti podaci o Ovlašćenoj banci	II-3
2. Podaci o uslugama koje Ovlašćena banka pruža	II-4
3. Kategorizacija klijenata i promena kategorije klijenata	II-6
4. Načini komunikacije između Ovlašćene banke i Klijenta	II-8
5. Ocena podobnosti investicione usluge odnosno finansijskog instrumenta	II-11
6. Kratak opis politike upravljanja sukobom interesa	II-12
III. Finansijski instrumenti	III-14
1. Prenosive hartije od vrednosti	III-17
1.1. Akcije	III-17
1.1.1. Rizici ulaganja u akcije	III-18
1.2. Obveznice	III-19
1.2.1. Rizici ulaganja u obveznice	III-19
2. Instrumenti tržišta novca	III-20
2.1. Rizici ulaganja u instrumente tržišta novca	III-21
3. Izvedeni finansijski instrumenti	III-22
IV. Zaštita imovine klijenata Ovlašćene banke	IV-24
V. Zaštita finansijskih instrumenata i novčanih sredstava malih klijenata	V-25
VI. Mesta izvršenja naloga	VI-26
VII. Troškovi i naknade	VII-27

I. Uvod

Donošenjem Zakona o tržištu kapitala (u daljem tekstu Zakon) i podzakonskih akata Komisije za hartije od vrednosti Srbija je postavila standarde za funkcionisanje tržišta finansijskih instrumenata jednake onima na tlu Evropske unije, imajući u vidu da su rešenja domaćih propisa bazirana na modelima utvrđenim evropskim zakonodavstvom. Jedan od osnovnih ciljeva nove regulative jeste zaštita investitora, omogućena postavljanjem novih zahteva pred investiciona društva (brokersko-dilerska društva i ovlašćene banke) u pogledu ispunjenosti određenih uslova pri pružanju investicionih usluga i obavljanju investicionih aktivnosti. Jedan od najvažnijih zahteva jeste transparentnost u poslovanju i obaveza investicionih društava da svojim klijentima pruže sve potrebne informacije za adekvatno odlučivanje pri investiranju na tržištu kapitala.

Ovlašćena banka u smislu Zakona predstavlja organizacioni deo Banca Intesa a.d. Beograd, koji je ovlašćen da vrši pružanje investicionih usluga i aktivnosti definisanih dozvolom Komisije za hartije od vrednosti (u daljem tekstu: Ovlašćena banka). Ovlašćena banka investicione usluge obavlja samostalno ili korišćenjem drugih sistema Banca Intesa a.d. Beograd, odnosno koristeći kombinaciju ovih sistema.

U skladu sa gore navedenim, Ovlašćena banka ovim dokumentom ima za cilj da svoje klijente informiše o najvažnijim aspektima investicionog okruženja i delu poslovanja koji se neposredno tiče klijenata investitora u hartije od vrednosti i druge finansijske instrumente.

II. Informacije o Ovlašćenoj banci i uslugama koje pruža

1. Opšti podaci o Ovlašćenoj banci

Poslovno ime:	Banca Intesa a.d. Beograd Ovlašćena banka
Sedište:	Milentija Popovića 7b, Novi Beograd
Matični broj:	07759231
PIB:	100001159
Internet adresa:	www.bancaintesa.rs
E- mail:	broker@bancaintesa.rs

Strana 3

Banca Intesa ad Beograd

Milentija Popovića 7b, 11070 Novi Beograd; call center: +381 (011) 310 88 88; www.bancaintesa.rs; žiro račun: 908-16001-87
PIB: 100001159; Matični broj: 07759231

Kontakt telefoni:

+381(0)11 201 36 21

+381(0) 11 201 36 10

+381(0)11 201 36 18

+381(0)11 201 36 22

Broj rešenja o davanju dozvole:

5/0-10-1285/5-06

5/0-46-4452/04-06

5/0-46-1974/7-12

5/0-24-619/4-16

2/1-109-209/5-19

Datum rešenja o davanju dozvole:

11.05.2006. 01.02.2007;19.09.2012;

08.04.2016.; 20.03.2019.

Delatnost: Obavljanje investicionih usluga i aktivnosti iz člana 2.stav 1. tačka 8)podtač.(1), (2), (3), (6) i (7) Zakona o tržištu kapitala i dodatnih usluga iz člana 2. stav1.tačka 9) podtač. (1), (2), (4), (5), (6) i (7) Zakona o tržištu kapitala (detaljnije opisano u tački br.2)

Izdavalac dozvole i vršilac nadzora nad obavljanjem delatnosti:

Komisija za hartije od vrednosti
Omladinskih brigada 1, VII sprat, Beograd

www.sec.gov.rs

tel/fax:+381(0) 213 79 24, +381(0) 311 73 36

2. Podaci o uslugama koje Ovlašćena banka pruža

Pod investicionim uslugama i aktivnostima podrazumevaju se sledeće investicione usluge i aktivnosti Ovlašćene banke iz člana 2. Zakona:

- prijem i prenos naloga koji se odnose na prodaju i kupovinu finansijskih instrumenata i izvršenje naloga za račun klijenta (u daljem tekstu: brokerske usluge);
- trgovanje za sopstveni račun (u daljem tekstu: dilerski poslovi);
- usluge pokroviteljstva u vezi sa ponudom i prodajom finansijskih instrumenata uz obavezu otkupa (u daljem tekstu: usluge pokrovitelja);

Strana 4

Banca Intesa ad Beograd

Milentija Popovića 7b, 11070 Novi Beograd; call center: +381 (011) 310 88 88; www.bancaintesa.rs; žiro račun: 908-16001-87
PIB: 100001159; Matični broj: 07759231

- usluge u vezi sa ponudom i prodajom finansijskih instrumenata bez obaveze otkupa (u daljem tekstu: usluge agenta).

Dodatne usluge koje obavlja Ovlašćena banka u skladu sa odredbama Zakona su sledeće:

- čuvanje i administriranje finansijskih instrumenata za račun klijenta i sa tim povezane usluge;
- administriranje novčanim sredstvima klijenta i kolateralom;
- odobravanje kredita klijentima radi izvršenja transakcija finansijskim instrumentima kada je Ovlašćena banka uključena u transakciju;
- usluge deviznog poslovanja u vezi sa pružanjem investicionih usluga;
- istraživanje i finansijska analiza u oblasti investiranja ili drugi oblici opštih preporuka u vezi sa transakcijama finansijskim instrumentima;
- usluge u vezi sa pokroviteljstvom;
- investicione usluge i aktivnosti, kao i dopunske usluge koje se odnose na osnov izvedenog finansijskog instrumenta iz člana 2. tačke 1. podtač. 5., 6., 7. i 10. Zakona¹, a u vezi sa pružanjem investicionih usluga i aktivnosti, kao i dopunskih usluga.

Ovlašćena Banka može u toku svog postojanja menjati vrstu investicionih usluga koje obavlja, u skladu sa zakonom.

¹ Pod izvedenim finansijskim instrumentima u smislu navedenih odredaba Zakona podrazumevaju se:

- opcije, fjučersi, svopovi, kamatni forvardi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu i koji: (a) moraju biti namireni u novcu ili (b) mogu biti namireni u novcu po izboru jedne od ugovornih strana, a iz razloga koji nisu u vezi sa neizvršenjem obaveza ili raskidom ugovora;
- opcije, fjučersi, svopovi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu i mogu namiriti fizički, pod uslovom da se njima trguje na regulisanom tržištu, odnosno MTP;
- opcije, fjučersi, svopovi, forvardi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu i mogu namiriti fizički, a nisu obuhvaćeni prethodnom podtačkom i: (a) nemaju komercijalnu namenu i (b) imaju karakteristike izvedenih finansijskih instrumenata, imajući u vidu, između ostalog, da li se kliring i saldiranje vrše u priznatim klirinškim kućama ili da li podležu redovnim pozivima za doplatu;
- izvedeni finansijski instrumenti za prenos kreditnog rizika;
- finansijski ugovori za rizike;
- opcije, fjučersi, svopovi, kamatni forvardi i drugi izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na klimatske varijable, troškove prevoza, stope inflacije, kvote emitovanja ili druge službene, ekonomske i statističke podatke, a koji se namiruju u novcu ili se mogu namiriti u novcu po izboru jedne od ugovornih strana iz razloga koji nisu u vezi sa neizvršenjem obaveza ili raskidom ugovora, kao i drugi izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na imovinu, prava, obaveze, indekse i mere koji nisu navedeni u ovoj tački, a koji imaju odlike drugih izvedenih finansijskih instrumenata, imajući u vidu, između ostalog, da li se njima trguje na regulisanom tržištu ili MTP, da li se kliring i saldiranje vrše u priznatim klirinškim kućama i da li podležu redovnim pozivima za doplatu.
- robni derivati su izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu, koji moraju biti namireni u novcu, ili izuzetno fizički, ukoliko se njima trguje na regulisanom tržištu, odnosno MTP;
- kreditni derivat na osnovu nastupanja statusa neispunjavanja obaveza (eng. credit default swap) je vrsta kreditnog derivata kojim se pružalac kreditne zaštite obavezuje da će korisniku te zaštite izmiriti gubitak u slučaju neizmirenja obaveza dužnika ili nekog drugog ugovorenog kreditnog događaja, za šta mu korisnik kreditne zaštite plaća odgovarajuću naknadu.

3. Kategorizacija klijenata i promena kategorije klijenata

Ovlašćena banka, organizacioni delovi Banca Intesa a.d. Beograd u kojima se vrši prijem naloga klijenata i treća lica preko kojih se vrši prijem naloga klijenta pre pružanja usluge klijentu razvrstavaju klijenta u kategoriju profesionalnih ili malih klijenata i to na osnovu informacija koje su im dostupne u vezi sa klijentom, a posebno u vezi sa njegovim/njenim:

- investicionim ciljevima,
- znanjem i iskustvom i
- finansijskom pozicijom.

Ukoliko u toku poslovanja utvrdi da neki klijent više ne ispunjava uslove za razvrstavanje u inicijalo utvrđenu kategoriju, Ovlašćena banka o tome obaveštava klijenta.

Profesionalni klijent je lice koje poseduje dovoljno iskustva, znanja i stručnosti za samostalno donošenje odluka o ulaganjima i pravilnu procenu rizika u vezi sa tim ulaganjima i koje ispunjava druge uslove propisane Zakonom, a naročito:

- lica koja za poslovanje na finansijskom tržištu podležu obavezi odobrenja, odnosno nadzora od strane nadležnog organa, kao što su: kreditne institucije, investiciona društva, druge finansijske institucije čije poslovanje je odobrio ili nadzire odgovarajući nadzorni organ, društva za osiguranje, institucije kolektivnog investiranja i njihova društva za upravljanje, penzijski fondovi i njihova društva za upravljanje, dileri produktnih berzi, kao i ostala lica koja nadzire nadležni organ;
- pravna lica koja ispunjavaju najmanje dva od sledećih uslova:
 - ukupna imovina iznosi najmanje 20.000.000 evra;
 - godišnji poslovni prihod iznosi najmanje 40.000.000 evra;
 - sopstveni kapital u iznosu od najmanje 2.000.000 evra;
- Republika, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, kao i druge države ili nacionalna i regionalna tela, Narodna banka Srbije i centralne banke drugih država, međunarodne i nadnacionalne institucije, kao što su Međunarodni monetarni fond, Evropska centralna banka, Evropska investiciona banka i ostale slične međunarodne organizacije.

Profesionalni klijent je dužan da Ovlašćenu banku blagovremeno obaveštava o svim činjenicama koje bi mogle da utiču na promenu kategorije u koju je razvrstan.

Mali klijent je svako lice koje nije razvrstano u kategoriju profesionalnih klijenata.

Ovlašćena banka sve klijente fizička lica kategorizuje kao male klijente.

Ovlašćena banka po automatizmu sve klijente koji nisu razvrstani u kategoriju profesionalnih klijenata tretira kao male klijente.

Mali klijent uživa viši stepen zaštite od profesionalnog klijenta, što se naročito odnosi na sledeće:

- Ovlašćena banka procenjuje podobnost ulaganja malog klijenta u određeni finansijski instrument na osnovu njegovog znanja i iskustva u oblasti investiranja i po potrebi ga upozorava na mogućnost da ne razume sve rizike koje bi preuzeo tim ulaganjem i da finansijski instrument ili usluga nisu podobni za njega;
- kada je Ovlašćena banka ovlašćena da drži finansijske instrumente ili novčana sredstva klijenta, dužna je da malom klijentu pruži informacije u vezi zaštite finansijskih instrumenata i novčanih sredstava klijenata, što se odnosi na pravo na obeštećenje od strane Fonda za zaštitu investitora u propisanim slučajevima;
- kada Ovlašćena banka izvršava nalog malog klijenta, postizanje najpovoljnijeg ishoda utvrđuje se u odnosu na ukupne troškove transakcije

Profesionalni klijent može pisanim putem zahtevati od Ovlašćene banke viši nivo zaštite svojih interesa u odnosu na sve ili na pojedinačne usluge, transakcije ili finansijski instrument. U ovom slučaju, Ovlašćena banka sa klijentom zaključuje poseban ugovor ili aneks ugovora kojim se definišu usluge, transakcije i/ili finansijski instrumenti u vezi sa kojima klijent ima pravo na viši nivo zaštite svojih interesa.

Mali klijent može pisanim putem zahtevati od Ovlašćene banke niži nivo zaštite svojih interesa u odnosu na sve ili na pojedinačne usluge, transakcije ili finansijski instrument i to promenom kategorije u profesionalne klijente.

Ovlašćena banka zahtev malog klijenta iz prethodnog stava usvaja samo ukoliko proceni da klijent poseduje dovoljno znanja i iskustva za samostalno donošenje odluka o ulaganjima i i pravilnoj proceni rizika u vezi sa ulaganjima, što podrazumeva da klijent ispunjava najmanje dva od sledeća tri uslova:

- da je u toku poslednje godine izvršio transakcije na finansijskim tržištima u protivvrednosti najmanje 50.000 evra kvartalno, uz prosečnu učestalost od najmanje 10 transakcija po kvartalu;

- da veličina njegovog portfolia finansijskih instrumenata prelazi protivvrednosti 500.000 evra, uključujući i novac;
- da najmanje godinu dana radi ili je radio u finansijskom sektoru na poslovima koji zahtevaju poznavanje ulaganja u finansijske instrumente.

Ukoliko usvoji zahtev malog klijenta za promenu kategorije, Ovlašćena banka:

- pisanim putem nedvosmisleno upozorava klijenta o smanjenju zaštite njegovih interesa i gubitku prava na obeštećenje iz Fonda za zaštitu investitora;
- od klijenta zahteva potpisanu izjavu da je svestan posledica gubitka nivoa zaštite;
- sa klijentom zaključuje poseban ugovor ili aneks ugovora kojim se definišu usluge, transakcije i/ili finansijski instrumenti u vezi sa kojima se klijent tretira kao profesionalni klijent, pod uslovom da je klijent dostavio izjavu navedenu u prethodnoj tački.

Ovlašćena banka, organizacioni delovi Banca Intesa a.d. Beograd u kojima se vrši prijem naloga klijenata i treća lica preko kojih se vrši prijem naloga klijenta obavestavaju klijenta o:

- kategoriji u koju je razvrstan,
- nivou zaštite interesa koji će mu biti pružen, i
- mogućnosti da zatraži razvrstavanje u drugu kategoriju i tako promeni nivo zaštite.

Obaveštenje iz prethodnog stava dostavlja se u papirnom obliku, na CD-u, elektronskom poštom ili na drugom trajnom mediju koji omogućava čuvanje podataka u digitalnom formatu na način da su pristup, obrada i potpunost podataka obezbeđeni najmanje do roka propisanog za čuvanje podataka, odnosno 10 godina nakon isteka poslovne godine u kojoj je ugovorni odnos s klijentom prestao.

4. Načini komunikacije između Ovlašćene banke i Klijenta

Dokumentacija i druge informacije koje se dostavljaju Klijentu, kao i sva komunikacija Klijenta sa Ovlašćenom Bankom odvija se na srpskom jeziku.

Ukoliko Klijent zahteva da komunikacija sa Ovlašćenom bankom bude na stranom jeziku, ugovor o pružanju investicione ili dodatne usluge kao i prateća dokumenta

sastavljaju se dvojezično na srpskom i engleskom jeziku, sa srpskom verzijom kao preovlađujućom.

Klijent je dužan da uz svaki dokument na stranom jeziku Ovlašćenoj banci dostavi i prevod na srpski jezik, overen od strane sudskog tumača.

Klijent može Ovlašćenoj banci ispostaviti nalog za kupovinu ili prodaju finansijskih instrumenata neposredno ili preko lica koje je ovlastio za ispostavljanje naloga.

Nalozu klijenata ispostavljaju se:

- neposredno Ovlašćenoj banci,
- ekspozitura Banca Intesa a.d. Beograd ovlašćenim za prijem naloga, prema spisku objavljenom na internet stranici www.bancaintesa.rs ili
- u poslovnim prostorijama trećeg lica koje vrši prijem naloga klijenata u ime i za račun Ovlašćene banke.

Klijent može Ovlašćenoj banci ispostaviti nalog na jedan od sledećih načina:

- u pisanom obliku na obrascu naloga,
- telefaksom, u pisanom obliku na obrascu naloga, ukoliko je to predviđeno ugovorom između klijenta i Ovlašćene banke, ili
- telefonom, ukoliko je omogućeno snimanje telefonskog razgovora, i ukoliko je to predviđeno ugovorom između klijenta i Ovlašćene banke, ili
- elektronskim putem (preko zaštićenog internet servisa ili e-mail-a) ukoliko je to predviđeno ugovorom između klijenta i Ovlašćene banke.

Kada Ovlašćena banka nalog klijenta prima u ovlašćenoj ekspozituri Banca Intesa a.d. Beograd, u obavezi je da klijenta obavesti:

- da ovlašćena ekspozitura nema dozvolu za izvršenje naloga;
- na rok u kojem će nalog stići u Ovlašćenu banku;
- da se nalog smatra primljenim po prijemu u Ovlašćenu banku.

Obaveza obaveštavanja klijenta iz prethodnog stava primenjuje se i kod prijema naloga u poslovnim prostorijama trećeg lica koje vrši prijem naloga klijenata u ime i za račun Ovlašćene banke.

Prijem naloga putem telefona je u svemu jednak neposrednom prijemu naloga ukoliko je omogućeno:

- utvrđivanje tačnog vremena prijema naloga (datum, sat i minut),
- identifikacije broja telefona sa koga je nalog ispostavljen i
- tačna identifikacija klijenta koji je ispostavio nalog.

Radi ispostavljanja naloga elektronskim putem, Ovlašćena banka klijentu obezbeđuje neophodnu tehničku podršku i sredstva (softver, CD za identifikaciju i sl.), tako da se obezbede pravilno formiranje elektronskog potpisa i pouzdana identifikacija klijenta, zaštiti integritet dokumenta (naloga) i onemogućiti naknadno poricanje odgovornosti klijenta za sadržaj naloga. Klijent može posebnim nalogom za povlačenje vršiti izmenu ili opoziv već ispostavljenog naloga na bilo koji od načina na koji može ispostaviti nalog Ovlašćenoj banci. Izmenu ili opoziv naloga klijent ne mora vršiti u istoj formi u kojoj je ispostavljen nalog koji se menja, odnosno opoziva. Izmena naloga u pogledu cene ili količine finansijskih instrumenata vrši se povlačenjem prethodnog naloga i ispostavljanjem novog naloga.

Ovlašćena banka odmah a najkasnije narednog radnog dana od prijema naloga klijentu na trajnom mediju dostavlja potvrdu o prijemu i prihvatanju naloga ili njegove izmene ili opoziva, odnosno o prijemu i odbijanju naloga u slučajevima iz člana 61. Pravila poslovanja pri pružanju investicionih usluga. Potvrda sadrži sve elemente naloga iz člana 57. Pravila poslovanja pri pružanju investicionih usluga.

Kada klijent ispostavlja nalog neposredno u prostorijama Ovlašćene banke, organizacionim delovima Banca Intesa a.d. Beograd ovlašćenim za prijem naloga kao i trećih lica preko kojih se vrši prijem naloga na obrascu naloga u papirnom obliku, primerak naloga koji zadržava klijent smatra se potvrdom o prijemu naloga;

Kada klijent ispostavlja nalog e mail-om ili telefonom, prijem naloga se potvrđuje odmah po prijemu dostavljanjem elektronskog obaveštenja.

Ovlašćena Banka je u obavezi da neposredno ili putem organizacionih delova Banca Intesa a.d. Beograd u kojima se vrši prijem naloga, nakon izvršenja naloga za račun klijenta putem trajnog medija:

- klijentu dostavi obaveštenje o bitnim informacijama o izvršenju naloga;
- malom klijentu dostavi potvrdu o izvršenju naloga, što je moguće pre, a najkasnije:
 - prvog radnog dana po izvršenju,
 - prvog radnog dana nakon prijema potvrde, u slučaju kada je potvrdu o izvršenju primila od trećeg lica.

Klijent se ne može odreći prava da bude obavešten o izvršenju naloga, ali može naložiti slanje obaveštenja na jedan od načina preciziranim Izjavom klijenta o preuzimanju potvrde o izvršenoj realizaciji naloga koja je sastavni deo Ugovora.

Smatraće se da je klijent preuzeo navedeno obaveštenje ukoliko ga Ovlašćena banka dostavi: neposredno (kurirom ili na šalteru), e-banking kanalom, elektronskom poštom, SMS-om, telefaksom ili pismom.

Smatraće se da se klijent potpisivanjem Izjave o preuzimanju potvrde o izvršenoj realizaciji naloga koja je sastavni deo Ugovora saglasio da potvrde o izvršenju naloga preuzima u sedištu Banca Intesa a.d. Beograd i/ili organizacionom delu Banca Intesa a.d. Beograd u kojima se vrši prijem naloga klijenata nakon što od Ovlašćene banke dobije obaveštenje iz prethodnog stava.

Ovlašćena Banka, klijentu dostavljaju obaveštenja, izveštaje i druge podatke i dokumentaciju u pisanoj formi na adresu sedišta, prebivališta, odnosno boravišta klijenta, odnosno elektronskom poštom, SMS ili telefaks porukom ili na drugi odgovarajući način koji je u skladu sa propisima, odgovara sadržini akta ili podatka koji se dostavlja i koji u potpunosti zadovoljava sve neophodne uslove davanja celovite i

jasne informacije, zaštite poverljivosti i tajnosti podataka i zaštite podataka o ličnosti klijenta fizičkog lica. Ovo dostavljanje se vrši prema poslednjim podacima koje je klijent dostavio Ovlašćenoj banci. U slučaju da klijent blagovremeno ne obavesti Ovlašćenu banku o promeni pomenutih podataka, kao i o drugim okolnostima koje mogu biti od uticaja na urednu dostavu, smatraće se da je uredna dostava izvršena u skladu sa podacima kojima Ovlašćena Banka raspolaže. Ovlašćena banka ima pravo da podatke o adresi klijenta, brojevima njegovih telefona, faks i telefaks uređaja i adresi elektronske pošte koristi radi dostavljanja obaveštenja klijentu o svojim aktivnostima, proizvodima i uslugama, kao i za dostavljanje podataka koji se odnose na poslovanje sa klijentom.

Sve prigovore na rad Ovlašćene Banke klijent može podneti u pisanoj formi uz navođenje ličnih podataka i razloga za podnošenje prigovora.

Prigovor se podnosi na jedan od sledećih načina:

- na e-mail adresu: kontakt@bancaintesa.rs ili
- na sledeću poštansku adresu:
Banca Intesa a.d. Beograd
Odeljenje za upravljanje zadovoljstvom klijenata
Milentija Popovića 7b
11070 Novi Beograd
Republika Srbija.
- putem kontakt forme na internet prezentaciji Banca Intesa a.d. Beograd (www.bancaintesa.rs)
- ličnog kontakta, kada klijent predaje pisani prigovor lično Ovlašćenoj banci i u organizacionim delovima Banca Intesa a.d. Beograd, u kojima se vrši prijem naloga klijenta.

Ovlašćena banka postupa po prigovorima u skladu sa zakonskim odredbama koje se tiču obrade prigovora.

Postupanje po prigovorima klijenata definisano je poglavljem 7. Glave II Pravila poslovanja pri pružanju investicionih usluga.

5. Ocena podobnosti investicione usluge odnosno finansijskog instrumenta

Pre zaključenja ugovora o investicionim uslugama sa Ovlašćenom bankom, mali klijent popunjava upitnik o svom znanju i iskustvu u poslovanju finansijskim instrumentima na finansijskom tržištu.

Na osnovu rezultata procene iz prethodnog stava, Ovlašćena Banka proverava podobnost investicione usluge, odnosno finansijskog instrumenta za klijenta.

Strana 11

Ako utvrdi da investiciona transakcija nije podobna, čak i kada ju je klijent sam zahtevao, Ovlašćena Banka obaveštava klijenta o toj okolnosti i razlozima, uključujući dostavljanje upozorenja da nije verovatno da klijent može da razume rizike povezane sa traženim proizvodom. Klijent potpisivanjem ugovora sa Ovlašćenom bankom potvrđuje da je obavešten o ovim okolnostima.

U slučaju navedenom u prethodnom stavu klijent može izvršiti transakciju ako izričito potvrdi nameru da nastavi sa izvršenjem uprkos upozorenju Ovlašćene Banke.

Dokument sa testom podobnosti potpisuju klijent i nadležni zaposleni.

Prilikom pružanja usluga profesionalnom klijentu, Ovlašćena Banka će smatrati da taj klijent ima dovoljno znanja i iskustva na području investiranja u određene vrste finansijskih instrumenata ili usluga, odnosno znanja i iskustva potrebnih za razumevanje rizika povezanih sa transakcijom, odnosno onim uslugama, transakcijama, vrstama transakcija ili instrumentima za koje je razvrstan kao profesionalni klijent.

6. Kratak opis politike upravljanja sukobom interesa

Upravljanje sukobom interesa u oblasti investicionih usluga Ovlašćena banka je, u skladu sa svojim zakonskim obavezama, regulisala internim aktom koji uređuje politiku upravljanja sukobom interesa pri pružanju investicionih usluga (u daljem tekstu Politika).

Politikom se propisuju osnovna načela i mere koje su Ovlašćena banka, i relevantna lica dužni da preduzmu u cilju sprečavanja sukoba interesa čije postojanje kod pružanja investicionih usluga može naneti štetu interesima klijenata, odnosno interesima Ovlašćene banke.

Osnovni ciljevi Politike su:

- uspostavljanje visokih standarda poslovnog ponašanja relevantnih lica i transparentnosti poslovanja,
- identifikovanje potencijalnih i/ili postojećih sukoba interesa koji mogu nastati prilikom pružanja investicionih usluga,
- utvrđivanje preventivnih mera i postupaka sprečavanja ili otklanjanja sukoba interesa,
- uređivanje procesa rešavanja sukoba interesa u situacijama u kojima primena preventivnih mera nije delotvorna.

Politikom je ustanovljeno da sukob interesa predstavlja svaka situacija u kojoj Ovlašćena Banka ili relevantna lica nisu neutralni i objektivni u odnosu na predmet poslovanja, odnosno koristeći svoju specifičnu poziciju pri pružanju i obavljanju investicionih usluga imaju profesionalne i/ili lične interese koji nisu u skladu sa interesima klijenta, što može da utiče na nepristrasnost u pružanju i obavljanju usluga i aktivnosti i da šteti interesima klijenata. U ovakvim situacijama Ovlašćena banka je dužna da vodi računa da ne naškodi interesima klijenata.

Sukob interesa može nastati između:

- Ovlašćene banke, relevantnih lica ili lica koja su blisko povezana sa njima, s jedne strane, i interesa klijenta s druge strane;
- interesa klijenata Ovlašćene Banke međusobno.

Ovlašćena banka će smatrati da sukob interesa postoji u situacijama u kojima Ovlašćena banka, relevantna lica ili lica koja su blisko povezana sa njima, usled pružanja usluga ili iz drugih razloga:

- mogu da ostvare finansijsku dobit ili izbegnu finansijski gubitak na štetu klijenta;
- imaju interes ili korist od rezultata usluge pružene klijentu ili transakcije izvršene za račun klijenta, a koji se razlikuju od interesa klijenta;
- imaju finansijski ili neki drugi motiv koji odgovara interesima drugog klijenta ili grupe klijenata na štetu interesa klijenta;
- obavljaju istu delatnost kao i klijent.

Kao tipične situacije koje predstavljaju sukob interesa smatraće se, na primer, i situacije u kojima:

- Ovlašćena banka trguje u ime i za račun Banca Intesa a.d. Beograd određenim finansijskim instrumentima, a istovremeno raspolaze insajderskim informacijama u vezi predmetnih finansijskih instrumenata;
- Ovlašćena banka kod javne ponude hartija od vrednosti učestvuje kao pokrovitelj emisije budući da Banka ima interes za prodaju predmetnih finansijskih instrumenata.

Kako bi se osiguralo transparentno i efikasno sprečavanje i upravljanje situacijama iz kojih mogu proizaći potencijalni sukobi interesa, Ovlašćena banka će obezbediti sledeće:

- da aktivnosti pružanja investicionih usluga obavlja nezavisno od drugih organizacionih delova Banca Intesa a.d. Beograd i organizacionog dela nadležnog za istraživanje tržišta;
- nezavisnost i kontinuirano jačanje sistema unutrašnjih kontrola i preduzimanje mera za identifikovanje i sprečavanje sukoba interesa;
- efikasnu kontrolu razmene informacija između relevantnih lica koja su uključena u poslove koji u sebi nose rizik sukoba interesa, ukoliko razmena informacija može naneti štetu jednom ili više klijenata;
- vođenje evidencije ličnih transakcija relevantnih lica;

- ravnopravnu zaštitu interesa svih klijenata, u skladu s dobrim poslovnim običajima i načelom jednakog tretmana klijenata iz iste kategorije (malih ili profesionalnih klijenata), tako da se izbegne zloupotreba nestručnosti klijenata i nepoznavanja poslovne prakse radi pribavljanja koristi drugim licima, naročito primenom sledećih mera:
 - davanjem diskrecionog prava neposrednom rukovodiocu relevantnog lica da izuzme to lice iz izvršenja transakcije kod koje postoji (potencijalni) sukob interesa;
 - primenom organizacionih mera kojima se sprečava i ograničava neprimereni uticaj bilo kog lica na relevantno lice u vezi sa pružanjem investicionih usluga i poslovanjem finansijskim instrumentima;
 - uspostavljanjem sistema praćenja i evidencije obavljenih poslova finansijskim instrumentima u situacijama kod kojih je utvrđen sukob interesa;
 - vodjenjem evidencija o preduzetim merama za sprečavanje sukoba interesa;
 - periodičnom procenom adekvatnosti i unapređenjem sistema unutrašnjih kontrola u pogledu sukoba interesa.

Kao mera za otkrivanje sukoba interesa definisana je obaveza svakog relevantnog lica da odmah obavesti svog neposrednog rukovodioca o situaciji koja može predstavljati sukob interesa.

Ovlašćena Banka na zahtev klijenta i pre pružanja usluge, klijenta upoznaje sa mogućim vrstama i izvorima sukoba interesa, pri čemu se to obaveštenje klijentu daje na trajnom mediju i mora da sadrži dovoljno informacija na osnovu kojih će klijent biti u mogućnosti da donese odluke u vezi sa uslugama u okviru kojih se pojavljuje sukob interesa.

III. Finansijski instrumenti

Finansijski instrumenti su:

- a) prenosive hartije od vrednosti (npr. akcije, obveznice);
- b) instrumenti tržišta novca (npr. trezorski, blagajnički, komercijalni zapisi, sertifikat o depozitu, izuzev instrumenata plaćanja);
- c) jedinice institucija kolektivnog investiranja (npr. investicione jedinice u otvorenim investicionim fondovima);
- d) izvedeni finansijski instrumenti (finansijski derivati, npr. opcije, fjučersi, robni derivati, kreditni derivati).

Ulaganje u finansijske instrumente nerazdvojno je povezano sa preuzimanjem određenih rizika. Uopšteno, rizik ulaganja na tržištu kapitala jeste verovatnoća ili mogućnost da prinos od ulaganja bude nezadovoljavajući ili negativan. To su okolnosti na koje Klijent mora da obrati pažnju prilikom odlučivanja o prodaji ili kupovini finansijskih instrumenata. Saglasno odredbama Zakona ne može se pretpostaviti da mali klijent, za razliku od profesionalnog, poseduje znanje i iskustvo potrebno za procenu rizika u vezi sa onim investicionim uslugama, transakcijama ili finansijskim instrumentima za koje je razvrstan kao mali klijent. Opšti rizici ulaganja u finansijske instrumente su sledeći:

- rizik države;
- rizik izdavaoca;
- rizik finansijskog instrumenta.

Rizik države potiče od rejtinga i položaja države u međunarodnim krugovima i obuhvata sledeće rizike:

- rizik suvereniteta – rizik izostanka sposobnosti i/ili volje za otplatom dospelog duga države;
- politički rizik – rizik neočekivanih političkih promena ili nestabilnosti u državi;
- ekonomski ili konjunktorni rizik – rizik gubitka vrednosti finansijskog instrumenta usled globalne, regionalne ili lokalne recesije;
- devizni rizik – rizik promene deviznog kursa, koja može uticati na prihod od ulaganja u stranoj valuti;
- inflatorni rizik – rizik pada vrednosti finansijskog instrumenta usled porasta opšteg nivoa cena (inflacije);
- rizik promene zakonskih/poreskih propisa – rizik značajne promene zakonskih i/ili poreskih propisa i/ili okvira poslovanja na način koji negativno utiče na profitabilnost ulaganja u finansijske instrumente i položaj investitora;
- rizik prenosa (transfera) kapitala – rizik nastupanja zabrane iznošenja kapitala izvan državnih granica.

Rizik izdavaoca je uzrokovan činocima koji su neposredno povezani sa određenim pravnim licem koje izdaje finansijske instrumente i obuhvata sledeće rizike:

- kreditni rizik – rizik pada ili potpunog gubitka vrednosti finansijskog instrumenta usled pogoršanja boniteta, kreditnog rejtinga ili otvaranja stečaja nad izdavaocem;
- rizik industrije – rizik značajne negativne promene okvira poslovanja izdavaoca u pogledu konkurencije, tehnologije, standarda i sl.;
- upravljački rizik – rizik neefikasne i destruktivne upravljačke strukture izdavaoca koja negativno utiče na njegovu uspešnost;

- operativni rizik – rizik gubitka koji proizlazi iz neadekvatnih ili pogrešnih poslovnih procesa poslovnog subjekta, ljudskih propusta ili grešaka i internih sistema u obavljanju poslovnih aktivnosti kao i spoljnih događaja. Uključuje rizik kvara na informacionim sistemima, rizik prekida komunikacionih veza između pružaoca usluge (npr. Ovlašćene banke), Centralnog registra- i/ili berza, prirodne katastrofe, prevare itd.;
- rizik od neisplate dividende – rizik da akcionarsko društvo neće isplatiti dividendu što zavisi od odluke skupštine akcionara i od poslovanja akcionarskog društva;
- rizik druge ugovorne strane – rizik jedne ugovorne strane (Klijenta) da druga ugovorna strana (izdavalac) neće moći da ispuni svoje ugovorne obaveze (npr. da je nad njom otvoren stečaj – rizik od stečaja).

Rizik finansijskog instrumenta uzrokovan je karakteristikama pojedinog finansijskog instrumenta i obuhvata sledeće rizike:

- rizik likvidnosti – rizik nemogućnosti brze prodaje finansijskog instrumenta na sekundarnom tržištu kapitala bez značajnog gubitka vrednosti usled smanjene potražnje ili neefikasnosti tržišta;
- tržišni rizik (rizik volatilnosti) – rizik pada vrednosti finansijskog instrumenta usled uobičajenih periodičnih kretanja cena na tržištu;
- rizik psihologije tržišta – rizik promene vrednosti finansijskog instrumenta usled špekulativnih aktivnosti velikih investitora odnosno velikih transakcija na tržištu kapitala;
- rizik promene kamatnih stopa - rizik pada vrednosti finansijskog instrumenta usled promene odnosa kamatnih stopa na tržištu u odnosu na kamatnu stopu/prinos na predmetni instrument;
- rizik „timinga“ – rizik propuštanja povoljnih kretanja cene finansijskog instrumenta usled pogrešnog odabira trenutka za kupovinu ili prodaju finansijskog instrumenta;
- rizik reinvestiranja – rizik da će se budući novčani prihodi od pojedinog finansijskog instrumenta uložiti po nižem prinosu ili nižoj kamatnoj stopi od one koju nosi sam finansijski instrument;
- rizik finansijske poluge – rizik finansiranja kupovine finansijskih instrumenata putem kredita. Investicija pri kojoj je izvor sredstava za ulaganje dobijen zaduživanjem u sebi sadrži povećani rizik od gubitaka. Naime, sama profitabilnost investicije ne utiče na obavezu vraćanja duga, dok troškovi takvog finansiranja utiču na investiciju na način da smanjuju ostvareni prinos.

1. Prenosive hartije od vrednosti

Prenosive hartije od vrednosti su sve vrste hartija od vrednosti kojima se može trgovati na tržištu kapitala, izuzev instrumenata plaćanja, i uključuju naročito:

- akcije društava ili druge hartije od vrednosti ekvivalentne akcijama društava, a predstavljaju učešće u kapitalu ili u pravima glasa tog pravnog lica, kao i depozitne potvrde koje se odnose na akcije;
- obveznice i druge oblike sekjuritizovanog duga, uključujući i depozitne potvrde koje se odnose na navedene hartije;
- drugu hartiju od vrednosti koja daje pravo na sticanje i prodaju takve prenosive hartije od vrednosti ili na osnovu koje se može obavljati plaćanje u novcu, a čiji se iznos utvrđuje na osnovu prenosive hartije od vrednosti, valute, kamatne stope, prinosa, robe, indeksa ili drugih odredivih vrednosti.

1.1. Akcije

Akcije predstavljaju vlasničke hartije od vrednosti čijom kupovinom (posedovanjem) se stiče vlasništvo nad delom kapitala akcionarskog društva. Prema sadržaju prava koja daju, akcije mogu biti:

- Obične akcije, koje imaocu daju sledeća prava:
 - Pravo glasa na skupštini akcionara,
 - Pravo na isplatu dividende (dela dobiti društva),
 - Pravo na isplatu dela ostatka likvidacione, odnosno stečajne mase društva,
 - Pravo prečeg sticanja običnih akcija, i drugih finansijskih instrumenata zamenljivih za obične akcije, iz novih emisija,
 - Druga prava u skladu sa zakonom i statutom.
- Preferencijalne akcije, koje imaocu daju jedno ili više povlašćenih prava utvrđenih statutom i odlukom o izdavanju, kao što su:
 - pravo na dividendu u unapred utvrđenom novčanom iznosu ili u procentu od njene nominalne vrednosti, koja se isplaćuje prioritetno u odnosu na imaoce običnih akcija,
 - pravo da mu se neisplaćena dividenda kumulira i isplati pre isplate dividendi imaocima običnih akcija (kumulativna preferencijalna akcija),
 - pravo da participira u dividendi koja pripada imaocima običnih akcija, u svim slučajevima isplate dividende imaocima običnih akcija ili po ispunjenju određenih uslova (participativna preferencijalna akcija),
 - pravo prvenstva naplate iz likvidacionog ostatka ili stečajne mase u odnosu na imaoce običnih akcija,

Strana 17

- pravo pretvaranja tih akcija u obične akcije ili u drugu klasu preferencijalnih akcija (zamenljive preferencijalne akcije),
- pravo prodaje tih akcija akcionarskom društvu po unapred utvrđenoj ceni ili pod drugim uslovima.

1.1.1. Rizici ulaganja u akcije

Stepen rizika kod ulaganja u akcije zavisi od prava koja akcije daju imaoocu, od kvaliteta (boniteta) izdavaoca, ali i od opšteg stanja na tržištu kapitala.

Osim gore navedenih opštih rizika, rizici koji su posebno povezani s akcijama su sledeći:

- Kreditni rizik – u slučaju stečaja ili likvidacije akcionarskog društva vlasnici običnih akcija su na poslednjem mestu pri raspodeli preostale imovine (nakon što se iz stečajne/ likvidacione mase namire svi ostali poverioci). Posledično, vrednost akcija predmetnog akcionarskog društva može značajno da se smanji ili akcije mogu izgubiti vrednost što može da rezultira potpunim gubitkom ulaganja za investitora;
- Tržišni rizik – cena akcije (njena tržišna vrednost) koja se formira na berzi (regulisanoj tržištu) zavisno od ponude i potražnje može značajno da fluktuiira, posebno kratkoročno, budući da na navedenu cenu može uticati niz domaćih i međunarodnih faktora kao što su npr. rezultati poslovanja akcionarskog društva, očekivanja vezana za buduće poslovanje, kao i opšti privredni i/ili politički uslovi;
- Rizik likvidnosti – akcijama se po pravilu trguje na organizovanim tržištima (berzama), a njihova cena se formira na osnovu ponude i potražnje. Ukoliko se ponuda ili potražnja za određenu akciju značajno smanji ili u potpunosti iščezne (to se po pravilu događa prilikom poremećaja tržišta, kriza i sl.) utrživost te akcije (mogućnost prodaje) se takođe smanjuje, a u ekstremnim slučajevima može postati potpuno neutrživa;
- Rizik neisplate dividende – rizik da akcionarsko društvo neće isplatiti dividendu, zavisno od odluke skupštine akcionara i od poslovanja društva.

1.2. Obveznice

Obveznice su dužničke hartije od vrednosti koje izdaju države, lokalne samouprave, banke i kompanije radi finansiranja svojih potreba. Ove hartije se uglavnom emituju na duži rok, što znači da, za razliku od akcija, imaju rok dospeća i investitoru donose fiksni prinos u vidu ugovorene kamate. Drugim rečima, kupovinom obveznice investitor pozajmljuje novac emitentu na određeni period, očekujući za uzvrat redovan (mesečni, kvartalni, polugodišnji ili godišnji) priliv od kamate, kao i povraćaj uloženog novca (glavnice) po isteku roka dospeća.

Obveznice je moguće podeliti po različitim kriterijumima među kojima:

- Prema roku dospeća:
 - Kratkoročne (sa rokom dospeća do godinu dana);
 - Dugoročne (sa rokom dospeća dužim od godinu dana).
- Prema izdavaocu:
 - Državne – izdavalac je država;
 - Municipalne – izdavalac je organ lokalne samouprave (npr. opština);
 - Korporativne – izdavalac je kompanija, privredno društvo.
- Prema prinosu:
 - Obveznice s fiksnom kamatom;
 - Obveznice s varijabilnom kamatom.
- Prema načinu ostvarivanja prava na kamatu:
 - Obveznice bez isplate kamate;
 - Sa kamatom isplativom odjednom (obveznice bez kupona);
 - Sa kamatom isplativom u kamatnim periodima (obveznice sa kuponima).
- Prema načinu ostvarivanja prava na povraćaj glavnice:
 - Obveznice s jednokratnim dospećem glavnice;
 - Obveznice s obavezom otplate glavnice u ratama (anuitetima).

Obveznice u sebi mogu sadržati posebna prava, poput participativnih obveznica, koje imaocu pored kamate daju pravo i na deo dividende, ili zamenljivih obveznica koje imaocu daju pravo na njihovo pretvaranje u akcije ili pravo preče kupovine akcija društva. Obveznicama se uobičajeno trguje na organizovanim tržištima, ali i direktno između pojedinih učesnika na tržištu (tzv. OTC trgovanje).

1.2.1. Rizici ulaganja u obveznice

Neki od najčešćih vidova rizika koje treba uzeti u obzir prilikom razmatranja ulaganja u obveznice su sledeći:

- Kreditni rizik – mogućnost da izdavalac obveznice neće biti u mogućnosti da izmiri svoje dospele obaveze na osnovu izdate obveznice. Ovaj rizik nastupa u slučaju insolventnosti odnosno stečaja izdavaoca. Stoga je na investitoru da proceni bonitet izdavaoca i da tome prilagodi svoja očekivanja prinosa. Uopšteno govoreći, što je lošiji bonitet izdavaoca, traženi prinos biće viši i obrnuto. Dakle, obveznice najvišeg boniteta, a time i najviše sigurnosti (i najnižeg prinosa) po pravilu su državne obveznice, zatim municipalne i najzad korporativne. Ova vrsta rizika najčešće se prevazilazi kupovinom obveznica sa višim rejtingom ili kupovinom obveznica različitih emitenata.
- Rizik promene kamatnih stopa – verovatnoća promene kamatne stope na tržištu u odnosu na kamatnu stopu na obveznicu. Promene kamatnih stopa na tržištu obrnuto su proporcionalne od promena cene obveznice. Tako, ukoliko kamatna stopa na tržištu poraste više od kamatne stope na obveznicu, cena obveznice će pasti i obrnuto. Što kamatna stopa na obveznicu više i duže odstupa od tržišne kamatne stope, uticaj na cenu obveznice će biti izraženiji.
- Devizni rizik – mogućnost da će se smanjiti vrednost obveznica koje su denominirane u jednoj valuti ili uz valutnu klauzulu, a izražene u drugoj valuti usled promene odnosa (kursa) te dve valute. Na primer, dinarska protivvrednost ulaganja u obveznice u evrima s valutnom klauzulom smanjiće se ukoliko se smanji kurs EUR/RSD (tj. dinar apresira) i obrnuto.
- Tržišni rizik – rizik pada tržišne vrednosti (cene) obveznice (u slučaju njene prodaje pre roka dospeća) usled uobičajenih periodičnih kretanja ponude i potražnje na tržištu kapitala. Na ponudu i potražnju, a time i na cenu obveznice mogu uticati npr. promena kreditnog rejtinga (boniteta) izdavaoca, promene kamatnih stopa, verovatnoća prevremenog otkupa obveznice od strane izdavaoca itd.
- Rizik likvidnosti – verovatnoća da će investitor brzo i/ili bez većih gubitaka vrednosti moći da proda obveznicu. Likvidnost obveznica zavisi od ukupnog iznosa emisije, preostalog vremena do dospeća, raznolikosti i brojnosti imalaca obveznica, opštih tržišnih uslova i sl. S obzirom da ponuda i potražnja uslovljavaju likvidnost, ne postoji garancija da će investitor u željeno trenutku moći da proda obveznicu po željenoj ceni (ili uopšte, u slučaju njene potpune neutrživosti).

2. Instrumenti tržišta novca

Instrumenti tržišta novca su finansijski instrumenti kojima se obično trguje na tržištu novca. Instrumenti tržišta novca uključuju:

- Trezorske zapise – finansijski instrumenti koje izdaje Ministarstvo finansija Republike Srbije. Ministarstvo finansija Republike Srbije objavljuje javni poziv svim zainteresovanim investitorima u kom se navode relevantne karakteristike emisije zapisa kao što su: obim emisije, datum aukcije, datum dospeća i pojedinosti vezane za samu proceduru aukcijske prodaje. Na aukciji mogu učestvovati samo ovlašćeni učesnici koji su ujedno i članovi Centralnog Registra (banke i brokersko-dilerska društva).
- Blagajničke zapise – prenosivi kratkoročni finansijski instrumenti koje izdaju državni trezori (ministarstva finansija), državne agencije i centralne banke. U Republici Srbiji ih izdaje Narodna banka Srbije. Glavne karakteristike ovih instrumenata su umeren prihod i niska rizičnost.
- Komercijalne zapise - prenosivi kratkoročni finansijski instrumenti koje emituju privredna društva, u cilju obezbeđenja likvidnosti u uslovima sezonske neravnomernosti u prilivu i odlivu novčanih sredstava, radi finansiranja poslovanja kompanije i slično. Spadaju u instrumente koji najčešće nisu garantovani ili osigurani nekom aktivom. Izdaju ih društva različitog boniteta pa predstavljaju nesigurniji instrument od trezorskih i blagajničkih zapisa.
- Sertifikate o depozitu – prenosivi finansijski instrumenti koje izdaju banke sa ciljem pribavljanja kratkoročnih novčanih sredstava.

2.1. Rizici ulaganja u instrumente tržišta novca

Rizici na koje je potrebno obratiti pažnju prilikom ulaganja u instrument tržišta novca su sledeći:

- Kreditni rizik – mogućnost da izdavalac instrumenta tržišta novca neće biti u mogućnosti da izmiri svoje dospele obaveze koje proizlaze iz instrumenta. Verovatnoća za pomenuto je veća što je kreditni rejting odnosno bonitet izdavaoca lošiji. Što je veći kreditni rizik, premija rizika treba da bude veća, a time i prinos koji investitor očekuje na finansijski instrument.
- Rizik likvidnosti – za instrumente tržišta novca po pravilu ne postoje organizovana sekundarna tržišta, pa se oni najčešće drže do dospeća. Ukoliko investitor želi da proda takav instrument, ne postoji garancija da će to biti brzo i bez značajnog gubitka vrednosti.
- Devizni rizik - mogućnost da će se smanjiti vrednost finansijskog instrumenta denominiranog u jednoj valuti ili uz valutnu klauzulu, a izraženog u drugoj valuti usled promene odnosa (kurs) te dve valute. Na primer, dinarska protivvrednost ulaganja u komercijalni zapis u evrima s valutnom klauzulom smanjiće se ukoliko se smanji kurs EUR/RSD (tj. dinar apresira) i obrnuto.

3. Izvedeni finansijski instrumenti

Finansijski derivati su finansijski instrumenti čija se vrednost bazira na vrednosti nekog drugog „referentnog“ (eng. *underlying*) instrumenta. Kao referentni instrumenti mogu se koristiti najrazličitiji finansijski i nefinansijski instrumenti i veličine: hartije od vrednosti, valute, berzanski indeksi, robe, kamatne stope, drugi izvedeni finansijski instrumenti. U izvedene finansijske instrumente (finansijske derivate) spadaju:

- opcije, fjučersi, svopovi, kamatni forvardi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na hartije od vrednosti, valute, kamatne stope, prinos, kao i drugi izvedeni finansijski instrumenti, finansijski indeksi ili finansijske mere koje je moguće namiriti fizički ili u novcu;
- opcije, fjučersi, svopovi, kamatni forvardi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu i koji moraju biti namireni u novcu ili mogu biti namireni u novcu po izboru jedne od ugovornih strana, a iz razloga koji nisu u vezi sa neizvršenjem obaveza ili raskidom ugovora;
- opcije, fjučersi, svopovi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu i mogu se namiriti fizički, pod uslovom da se njima trguje na regulisanom tržištu, odnosno multilateralnoj trgovačkoj platformi (MTP);
- opcije, fjučersi, svopovi, forvardi i ostali izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu i mogu se namiriti fizički, a nisu obuhvaćeni prethodnom alinejom, koji nemaju komercijalnu namenu, i koji imaju karakteristike izvedenih finansijskih instrumenata, imajući u vidu, između ostalog, da li se kliring i saldiranje vrše u priznatim klirinškim kućama ili da li podležu redovnim pozivima za doplatu;
- izvedeni finansijski instrumenti za prenos kreditnog rizika;
- finansijski ugovori za razlike;
- opcije, fjučersi, svopovi, kamatni forvardi i drugi izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na klimatske varijable, troškove prevoza, stope inflacije, kvote emitovanja ili druge službene, ekonomske i statističke podatke, a koji se namiruju u novcu ili se mogu namiriti u novcu po izboru jedne od ugovornih strana iz razloga koji nisu u vezi sa neizvršenjem obaveza ili raskidom ugovora, kao i drugi izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na imovinu, prava, obaveze, indekse i mere koji nisu navedeni u ovoj tački, a koji imaju odlike drugih izvedenih finansijskih instrumenata, imajući u vidu, između ostalog, da li se njima trguje na regulisanom tržištu ili MTP, da li se kliring i saldiranje vrše u priznatim klirinškim kućama i da li podležu redovnim pozivima za doplatu;
- robni derivati su izvedeni finansijski instrumenti koji se odnose na robu, koji se namiruju u novcu, osim izuzetno fizički, ukoliko se njima trguje na regulisanom tržištu, odnosno MTP

- kreditni derivat na osnovu nastupanja statusa neispunjavanja obaveza (engl. credit default swap) je vrsta kreditnog derivata kojim se pružalac kreditne zaštite obavezuje da će korisniku te zaštite izmiriti gubitak u slučaju neizmirenja obaveza dužnika ili nekog drugog ugovorenog kreditnog događaja, za šta mu korisnik kreditne zaštite plaća odgovarajuću naknadu. Rizici ulaganja u izvedene finansijske instrumente;

Investitori u finansijske derivate, pored opštih rizika ulaganja u finansijske instrumente, izloženi su naročito i sledećim rizicima:

- Pozicioni rizik (vrsta tržišnog rizika) – rizik gubitka zbog promene cene (povećanja ili smanjenja) izvedenog ili referentnog finansijskog instrumenta odnosno iz promene cene odnosno varijable (kamatne stope, indeksa i sl.) i razlikujemo:
 - Opšti pozicioni rizik – rizik gubitka na osnovu promene cene finansijskog instrumenta usled promene kamatnih stopa ili drugih uslova na tržištu kapitala nezavisnih od bilo koje specifične karakteristike izvedenog ili referentnog finansijskog instrumenta;
 - Specifični pozicioni rizik – rizik gubitka na osnovu promene cene finansijskog instrumenta usled činjenica koje se odnose na njegovog izdavaoca, odnosno izdavaoca referentnog finansijskog instrumenta, ukoliko je on u osnovi izvedenog finansijskog instrumenta.
- Rizik druge ugovorne strane – rizik gubitka usled neispunjenja obaveze druge ugovorne strane, naročito imajući u vidu da se trgovina finansijskim derivatima neretko odvija direktno između učesnika na tržištu (OTC trgovanje);
- Kreditni rizik – rizik gubitka zbog neispunjenja novčane obaveze ukoliko druga strana nije dovoljno finansijski stabilna;
- Devizni rizik – rizik gubitka proisteklog iz pada vrednosti finansijskog instrumenta usled promene kursa valuta;
- Robni rizik – rizik gubitka usled promene cene robe koja leži u osnovi izvedenog finansijskog instrumenta;
- Rizik likvidnosti – rizik gubitka usled nemogućnosti da se izvedeni finansijski instrument proda brzo i bez većeg gubitka vrednosti, što je naročito izraženo kod derivata koji nisu standardizovani (npr. forvard ugovori) i čija se trgovina ne odvija na organizovanom tržištu.

IV. Zaštita imovine klijenata Ovlašćene banke

Ovlašćena banka primenjuje adekvatne sisteme zaštite vlasničkih prava klijenata kako bi se sprečilo korišćenje finansijskih instrumenata Klijenta za račun Ovlašćene banke, odnosno Banca Intesa a.d. Beograd ili za račun drugih klijenata, osim uz izričitu saglasnost Klijenta.

Ovlašćena banka:

- ne zalaže i ne otuđuje finansijske instrumente u vlasništvu Klijenta bez njegovog prethodnog pisanog ovlašćenja;
- ne izvršava naloge klijenata na način koji nije u skladu sa Zakonom i aktima Komisije, odnosno aktima regulisanog tržišta;
- ne kupuje, ne prodaje i ne pozajmljuje za - račun Banca Intesa a.d. Beograd iste finansijske instrumente koji su predmet naloga Klijenta pre postupanja po nalogu Klijenta;
- ne podstiče klijente na učestalo obavljanje transakcija isključivo radi naplate provizije.

Ovlašćena banka –u cilju zaštite prava svojih klijenata:

- vodi evidenciju i račune na način koji joj omogućava da u svakom momentu i bez odlaganja razdvoji sredstva jednog Klijenta od sredstava drugog Klijenta, kao i od sopstvenih sredstava;
- precizno i tačno vodi evidencije, račune i svoje korespondencije u vezi sa finansijskim instrumentima i novčanim sredstvima klijenata na računima koje vodi;
- preduzima neophodne korake kako bi se obezbedilo da se svi finansijski instrumenti klijenata registrovani u evidenciji Centralnog registra mogu razlikovati od finansijskih instrumenata Banca Intesa a.d. Beograd;
- preduzima neophodne korake kako bi obezbedila da se sva novčana sredstva klijenata deponovana u Banca Intesa a.d. Beograd ili drugoj keditnoj instituciji koja je član Centralnog registra drže na računima ili računima koji se razlikuju od računa koji se koriste za držanje sredstava Banca Intesa a.d. Beograd;
- primenjuje odgovarajuće mere kako bi se umanjio rizik od gubitka ili smanjenja imovine klijenata, odnosno prava u vezi sa tom imovinom, a koji mogu nastati kao posledica zloupotrebe te imovine, prevare, lošeg upravljanja, neadekvatnog vođenja evidencije ili nemara.

Sredstva klijenata (novčana sredstva i finansijski instrumenti) nisu u vlasništvu Banca Intesa a.d. Beograd, te ne mogu biti deo njene likvidacione ili stečajne mase niti predmet izvršenja radi naplate potraživanja prema Banca Intesa a.d. Beograd

V. Zaštita finansijskih instrumenata i novčanih sredstava malih klijenata

Zakonom je na srpsko tržište investicionih usluga i finansijskih instrumenata uveden sistem zaštite investitora, zasnovan na određenim obavezama investicionih društava u poslovanju sa klijentima i formiranju Fonda za zaštitu investitora, čiji je organizator Agencija za osiguranje depozita.

Ovlašćena banka je član Fonda za zaštitu investitora (u daljem tekstu Fond) i obveznik doprinosa Fondu definisanih Zakonom. Fond obavlja delatnost u svrhu zaštite klijenata članova Fonda čija su sredstva ili finansijski instrumenti izloženi riziku kada član Fonda nije u mogućnosti da ispuni dospele obaveze prema klijentu i to u sledećim slučajevima:

- kada je nad članom Fonda otvoren stečajni postupak ili
- kada Komisija za hartije od vrednosti (u daljem tekstu Komisija) utvrdi da je član Fonda u nemogućnosti da ispuni svoje dospele obaveze prema klijentima, uključujući novčana sredstva koja duguje klijentima i finansijske instrumente koje drži za račun klijenata, a ne postoje izgledi da će se okolnosti u dogledno vreme značajno izmeniti.

Fond osigurava novčana potraživanja klijenata i potraživanja klijenata za povraćaj finansijskih instrumenata koje član Fonda duguje klijentu po osnovu obavljanja sledećih usluga:

- upravljanje portfoliom,
- čuvanje i administriranje finansijskih instrumenata za račun klijenata, uključujući čuvanje instrumenata i sa tim povezane usluge, kao što je administriranje novčanim sredstvima i kolateralom.

Navedena potraživanja osigurana su do iznosa od 20.000 evra u dinarskoj protivvrednosti, pri čemu se osigurani iznos odnosi na ukupna potraživanja klijenta prema jednom članu Fonda, bez obzira na broj i mesto računa, pod uslovom da se takav povraćaj odnosi na sredstva u dinarima i na finansijske instrumente. U osigurani iznos računaju se kamate obračunate isključivo do dana otvaranja stečajnog postupka, odnosno do dana donošenja rešenja Komisije kojim utvrđuje nastupanje osiguranog slučaja.

Iz zaštićenih potraživanja Zakonom su izuzeta:

- potraživanja klijenata kreditnih institucija koja su osigurana zakonom kojim se uređuje zaštita depozita u kreditnim institucijama radi zaštite tih lica u slučajevima nedostupnosti depozita i
- potraživanja klijenata članova fonda koja proizilaze iz transakcija u vezi sa kojima je klijent pravnosnažnom sudskom presudom osuđen za krivično delo, privredni prestup, odnosno prekršaj za pranje novca, i finansiranje terorizma.

Klijent člana Fonda je fizičko ili pravno lice čija potraživanja ispunjavaju navedene uslove, a klijentom se neće smatrati bez obzira na državu sedišta:

- pojedini kvalifikovani investitori (investiciona društva, kreditne institucije, društva za osiguranje, investicioni i penzijski fondovi kao i njihova društva za upravljanje, finansijske institucije, nadnacionalne institucije, vlada i centralna vlast, kao i pokrajinski, regionalni i lokalni organi vlasti itd.);
- pravno ili fizičko lice koje poseduje više od 5 % akcija sa pravom glasa ili kapitala člana Fonda koji je u nemogućnosti da ispuni svoje obaveze, odnosno 5% ili više akcija sa pravom glasa ili kapitala društva koje je blisko povezano sa tim članom fonda;
- član upravnog i nadzornog odbora člana Fonda koji je u nemogućnosti da ispuni svoje obaveze, ako je to lice na navedenom položaju ili zaposleno u članu Fonda na dan pokretanja stečajnog postupka nad članom Fonda, odnosno na dan objavljivanja rešenja Komisije o utvrđivanju potraživanja ili je lice na tom položaju bilo zaposleno tokom tekuće ili prethodne finansijske godine;
- članovi porodice i treća lica koja nastupaju za račun lica iz - druge i treće tačke ovog stava;
- klijenti, revizori ili zaposlena lica člana Fonda odgovorni za nastanak potraživanja ili koji su iskoristili određene činjenice u vezi sa članom Fonda što je dovelo do finansijskih poteškoća člana Fonda, odnosno do pogoršanja njegove finansijske situacije.

VI. Mesta izvršenja naloga

Informacije o mestima izvršenja naloga dostupne su u Politici izvršenja naloga i poveravanja izvršenja naloga, koja predstavlja prilog Pravila poslovanja pri pružanju investicionih usluga

Lista mesta izvršenja sadrže sva mesta izvršenja na kojima Ovlašćena banka izvršava naloge za svaku pojedinačnu vrstu finansijskih instrumenata. Lista mesta izvršenja dostupna je na internet stranici Banke i prostorijama u kojima se vrši prijem naloga klijenata a malim klijentima i putem trajnog medija.

VII. Troškovi i naknade

Podaci o troškovima i naknadama koji padaju na teret Klijenta navedeni su u Pravilniku o tarifi ovlašćene banke, koji je svakom Klijentu ili potencijalnom Klijentu dostupan u poslovnim prostorijama u kojima Ovlašćena banka obavlja rad sa klijentima, kao i na internet stranici Banca Intesa a.d. Beograd (www.bancaintesa.rs).

Klijent je u obavezi da Banca Intesa a.d. Beograd plati brokersku proviziju ili drugu naknadu za investicione usluge koje mu Ovlašćena banka pruži, prema Pravilniku o tarifi Ovlašćene banke, osim kada je drugačije utvrđeno ugovorom između klijenta i Ovlašćene banke.

Prilikom ugovaranja visine provizija i naknada uzimaju se u obzir vrsta posla, drugi ugovorni odnosi između Klijenta i Ovlašćene banke, vrednost obavljene transakcije po nalogu Klijenta, troškovi kojima je Ovlašćena banka izložena u obavljanju takvog posla i složenost i obim posla, s tim da njihova visina ne može biti veća od maksimalnih stopa i/ili iznosa utvrđenih Pravilnikom o tarifi Ovlašćene banke.

Kod poslova kupoprodaje finansijskih instrumenata za račun Klijenta, visina provizije se precizira Ugovorom i/ili na obrascu naloga, u skladu sa maksimalnom visinom provizije utvrđenom osnovnim ugovorom zaključenim sa Klijentom.

Za preciznije informacije o troškovima i naknadama za investicione i dodatne usluge molimo Vas da kontaktirate Ovlašćenu banku.

Informacije za klijente su sastavni deo Pravila poslovanja pri pružanju investicinih usluga. Stupaju na snagu i primenjuje se od 01 Aprila 2019.